جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات

Опис хаджу

صِفَةُ الحَجِّ | أوكراني | українська

Упорядкував шейх, видатний учений
Мухаммад ібн Саліх аль-Усаймін
Нехай Аллаг пробачить йому, його батькам і
всім мусульманам

ⓒ جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات ، ١٤٤٧هـ

العثيمين ، محمد
صفة الحج - أوكراني. / محمد العثيمين - ط١. .- الرياض ، ١٤٤٧هـ

٤٦ ص ؛ ..سم

رقم الإيداع: ١٤٤٧/١٨١٣٢
ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٥١٧-٣٣٤-٦

Partners in Implementation

Content Association

Rowad Translation

Byenah

IslamHouse

This publication may be printed and disseminated by any means provided that the source is mentioned and no change is made to the text.

Tel : +966 50 244 7000
info@islamiccontent.org
Riyadh 13245-2836
www.islamiccontent.org

صِفَةُ الحَجِّ

Опис хаджу

بِقَلَم فَضِيلَة الشَّيخ العَلَّامَة

مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحِ العُثَيمِين

غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَلِوَالِدَيْهِ وَلِلْمُسْلِمِين

Упорядкував шейх, видатний учений
Мухаммад ібн Саліх аль-Усаймін
Нехай Аллаг пробачить йому, його батькам і
всім мусульманам

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Опис хаджу

Хвала Аллагу, Господу світів. Мир і благословення нашому пророку Мухаммаду, його родині та всім його сподвижникам. А далі:

Я звертаюся до своїх братів із коротким викладом деяких питань, пов'язаних з хаджем, з нагоди настання його часу. Прошу Аллага, щоб усі наші справи були щирими заради Нього, корисними та такими, що наближають до Нього. Воістину, Він — Щедрий і Великодушний.

Розгляд теми хаджу зводиться до наступних пунктів:

1. Правила, пов'язані з подорожжю.

2. Час встановлення обов'язковості хаджу та коло осіб, для яких він є обов'язковим.

3. Місця входу в стан іхраму для того, хто має намір здійснити хадж або умру.

4. Види обрядів хаджу (ансак) та найкращий з них.

5. Короткий опис хаджу за методом таматту: від початку іхраму для умри до завершення хаджу.

6. Прощальний таваф (обхід Кааби).

7. Заборонені дії у стані іхраму.

8. Шаріатське рішення щодо того, хто скоює заборонене під час іхраму.

9. Відвідування Мечеті Пророка (мир йому і благословення Аллага).

Розділ перший: Положення, що стосуються подорожі

Оскільки хадж неможливий без подорожі, а сам по собі є подорожжю, важливо згадати деякі пов'язані з нею положення. Найважливіше серед них — це те, що стосується молитви. Основні правила подорожі можна викласти так:

(А) Щодо очищення:

Мандрівник зобов'язаний використовувати воду для очищення (вуду або ґусль), якщо вона є в наявності. Якщо ж води немає, дозволено здійснити тайаммум — сухе очищення чистим ґрунтом. Для цього потрібно один раз ударити долонями по землі, потім протерти все обличчя та руки від кінчиків пальців до зап'ястя, тобто до з'єднання кисті з передпліччям.

Це вважається повним очищенням, яке не анулюється, окрім як тим, що анулює очищення водою, або ж при появі води. Якщо, наприклад, мандрівник зробив тайаммум для молитви зугр і залишився в стані чистоти до аср, то він може молитися аср без повторного тайаммуму. Так само — магриб і іша, якщо не порушив свій стан.

Якщо людина опинилася в стані великого осквернення (джанаба) і не знайшла води — дозволено зробити тайаммум. Після цього осквернення вважається знятим. Але якщо згодом з'являється вода, джанаба повертається, і тоді обов'язково здійснити гусль. Аналогічно: якщо людина мала мале осквернення — через сечу чи дефекацію — і зробила тайаммум у відсутності води, то очищення вважається дійсним. Але коли вода з'являється — потрібно зробити вуду.

Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав:

«الصَّعِيدُ الطَّيِّبُ وَضُوءُ الْمُسْلِمِ وَإِنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ عَشْرَ سِنِينَ، فَإِذَا وَجَدَ الْمَاءَ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ، وَلْيُمِسَّهُ بَشَرَتَهُ».

«Чистий ґрунт — це очищення для мусульманина, навіть якщо він не знайде води протягом десяти років. Але якщо він знайде воду — нехай боїться Аллага та нехай торкнеться нею своєї шкіри». В іншому хадісі сказано:

«طَهُورُ الْمُسْلِمِ».

«Це — очищення мусульманина». Ці хадіси передав Імам Ахмад, а ат-Тірмізі сказав: «Хадіс

хороший і достовірний»[1]. Мандрівникові дозволено протирати шкарпетки протягом трьох днів і ночей, на відміну від осілої людини, якій дозволено це лише протягом одного дня і однієї ночі.

(б) — Щодо обов'язкової молитви

Мандрівник здійснює чотириракаатні молитви — а саме: зугр, аср і іша — у скороченому вигляді: по два ракаати. Це діє з моменту виходу з рідного міста і до повернення, незалежно від тривалості подорожі.

У Сахіх аль-Бухарі передано від Анаса ібн Маліка (нехай буде задоволений ним Аллаг), що він сказав:

"خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ المَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ (يَعْنِي: فِي حَجَّةِ الوَدَاعِ)، فَكَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ، حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ. قُلْتُ: أَقَمْتُمْ بِمَكَّةَ شَيْئًا؟ قَالَ: أَقَمْنَا بِهَا عَشْرًا".

«Ми вирушили разом із Пророком (мир йому і благословення Аллага) з Медіни до Мекки (мається на увазі — під час прощального паломництва), і він звершував по два ракаати

[1] Передали: Абу Дауд — «Книга очищення», розділ про тайаммум для джунуба, №332; ат-Тірмізі — «Книга очищення», розділ про тайаммум для джунуба, №124; ан-Насаї — «Книга очищення», розділ про молитви з одним тайаммумом, №323; Ахмад (5/146) — від Абу Зарра. Наведений текст першочергово наводиться у аль-Баззара (9/387), №3973.

молитви — аж поки ми не повернулися до Медіни». Я запитав: «Чи залишалися ви в Мецці хоч трохи?» — Він відповів: «Ми пробули там десять днів».[1]

Також повідомляється від Аїші (нехай буде задоволений нею Аллаг), що вона сказала: «Коли Аллаг встановив молитву, вона була у два ракаати — і для перебування, і для подорожі. Потім молитва мандрівника залишилася, як була, а в молитву того, хто перебуває вдома, було додано».[2]

В іншій версії цього хадісу: «Спочатку молитва була у два ракаати. Потім, коли Пророк (мир йому і благословення Аллага) переселився, вона була встановлена в чотири, а молитва мандрівника залишилася, як була раніше».[3].

А в переданні Мусліма сказано: «Було затверджено, що молитва мандрівника залишилась у формі, в якій була встановлена спочатку».[4].

---

[1] Передав Аль-Бухарі: «Книга про скорочення», розділ «Про те, що стосується скорочення», №1081; та Муслім: «Книга про молитву мандрівника та її скорочення», №693.

[2] Передав це аль-Бухарі в книзі про молитву, розділ про те, як була встановлена молитва під час нічної подорожі, номер (350), та Муслім в книзі про молитву мандрівників і її скорочення, номер (685).

[3] Хадіс вивів аль-Бухарі «Книга про гідності», розділ «Звідки почали відлік історії?» номер (3935).

[4] Наводить Муслім у книзі про молитву мандрівників, номер (685/2).

Не передано жодного випадку, щоб Пророк (мир йому і благословення Аллага) хоч раз завершив повну (чотириракатну) молитву під час подорожі. Через це багато вчених вважали, що скорочення таких молитов до двох ракаатів для мандрівника є обов'язковим. У «Сахіх аль-Бухарі» передається від Абдуррахмана ібн Язіда: «Усман ібн Аффан (нехай буде задоволений ним Аллаг) провів з нами чотири ракаати молитви в Міна. Це повідомили Абдуллагу ібн Мас'уду (нехай буде задоволений ним Аллаг), і він вигукнув: "Воістину, ми належимо Аллагу і до Нього повернемося". Потім сказав: "Я молився з Посланцем Аллага (мир йому і благословення Аллага) в Міна два ракаати, і з Абу Бакром — два ракаати, і з Умаром ібн аль-Хаттабом — два ракаати. Якби ж з чотирьох мені були прийняті хоча б два!"»[1].

Ібн Мас'уд (нехай буде задоволений ним Аллаг) вважав завершення Усмана (нехай буде задоволений ним Аллаг) помилкою, співчуваючи йому, та вказав, що сунна Пророка (мир йому і благословення Аллага) та його двох праведних сподвижників відрізняється.

Усман (нехай буде задоволений ним Аллаг)

[1] Аль-Бухарі, «Книга про скорочення молитви», розділ «Молитва в Міна», №1084; Муслім, «Книга молитви мандрівників», розділ «Скорочення молитви в Міна», №695.

протягом шести або восьми років свого халіфату скорочував молитви в Міна, а згодом став виконувати їх у повному вигляді. Як це передано в «Сахіх Муслім» із хадісу Ібн Умара (нехай буде задоволений ним і його батьком), що він сказав: «Пророк (мир йому і благословення Аллага) здійснював у Міна молитву мандрівника, так само як і Абу Бакр, Умар і Усман — протягом восьми років, або, як він сказав: шести років».[1] Його рішення завершити молитву було засноване на тлумаченні, якого він дотримався (нехай буде задоволений ним Аллаг), однак в передачах і судженнях вчених щодо цього виникли розбіжності.

Якщо ж мандрівник молиться за імамом, який виконує молитву повністю, то він також зобов'язаний виконати її повністю. У «Сахіх Муслім» передається від Муси ібн Салами аль-Гузалі, який сказав: «Я запитав Ібн Аббаса (нехай буде задоволений ним Аллаг і його батьком): "Як мені молитися в Мецці, якщо я не молюся з імамом?" Він відповів: "Два ракаати — це сунна Абу аль-Касіма (мир йому і

[1] Муслім, «Книга молитви мандрівників», розділ «Скорочення молитви в Міна», №694/18.

благословення Аллага)”»[1].

Також передано від Нафі’а, що він сказав: «Ібн Умар (нехай буде задоволений ним Аллаг і його батьком) коли молився з імамом, виконував чотири ракаати, а коли молився сам — два»[2].

При цьому не має значення, чи приєднався мандрівник до імама від самого початку молитви, чи пізніше — з огляду на загальні слова Пророка (мир йому і благословення Аллага):

«فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا».

«Те, що ви встигли — виконуйте, а те, що пропустили — завершіть»[3].

Що стосується об’єднання молитв Зугр та Аср, або Магріб та Іша — для мандрівника це є сунною, якщо він перебуває в дорозі, тобто в русі. У «Сахіх аль-Бухарі» Ібн Аббас (нехай буде задоволений ним Аллаг і його батьком) сказав:

---

[1] Муслім, «Книга молитви мандрівників», розділ «Молитва мандрівників і її скорочення», №688.

[2] Муслім, «Книга молитви мандрівників», розділ «Скорочення молитви в Міна», №694/17.

[3] Передав це аль-Бухарі у «Книзі азану», розділ «Не поспішати до молитви», номер (636), а також у розділі «Слова людини: ми пропустили молитву», номер (635); і Муслім у «Книзі мечетей», розділ «Бажано приходити на молитву з повагою та спокоєм», номери (602) і (603) — з хадісу Абу Гурейри та Абу Катада.

"كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَجْمَعُ بَيْنَ صَلَاةِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ إِذَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ سَيْرٍ، وَيَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ".

«Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) об'єднував молитви Зугр та Аср, коли був у дорозі, і також Магріб та Іша»[1].

А якщо мандрівник зупинився, то згідно з сунною не слід об'єднувати молитви. Пророк (мир йому і благословення Аллага) не об'єднував молитви в Міна, бо він там перебував. Якщо ж мандрівник все ж об'єднає — це дозволено, особливо якщо є потреба: наприклад, справи або відпочинок. У «Сахіхах» передається від Абу Джухайфи (нехай буде задоволений ним Аллаг):

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ مِنْ قُبَّةٍ كَانَتْ لَهُ بِالأَبْطَحِ بِمَكَّةَ، قَالَ أَبُو جُحَيْفَةَ: خَرَجَ بِالْهَاجِرَةِ -يَعْنِي: شِدَّةَ الحَرِّ- إِلَى البَطْحَاءِ، فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ، وَالعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ، الحديث.

«Пророк (мир йому і благословення Аллага) вийшов з намету, який був у нього в Абтахі (Мекка), у сильну спеку. Він зробив обмивання і виконав полуденну молитву у два ракаати, а

[1] Аль-Бухарі, «Книга скорочення молитви», розділ «Об'єднання молитв у подорожі», №1107.

також післяполуденну — у два»[1].

Також у «Сахіх Муслім» передається від Саїда ібн Джубайра, що він сказав:

جَمَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي سَفْرَةٍ سَافَرَهَا فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ، فَجَمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ، قَالَ سَعِيدٌ: فَقُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ: مَا أَرَادَ بِذَلِكَ؟ قَالَ: «أَرَادَ أَلَّا يُحْرِجَ أُمَّتَهُ».

«Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) під час подорожі в Табук об'єднав молитви Зугр і Аср, а також Магріб і Іша». Саїд сказав: «Я запитав Ібн Аббаса: "Що він мав на увазі цим?" Ібн Аббас відповів: "Він хотів полегшити життя своїй уммі"»[2]. І подібне також передано від Муаза ібн Джабаля (нехай буде задоволений ним Аллаг)[3].

Значення слів «щоб не завдавати труднощів своїй уммі» — це не ставити її в скрутне становище.

(в) — Щодо добровільної молитви

Мандрівнику дозволено виконувати добровільні молитви так само, як і осідлій людині. Він може молитися нічну молитву, вітр,

---

[1] Передав це аль-Бухарі у «Книзі про гідності», розділ «Опис пророка (мир йому і благословення Аллага)», номер (3553), а також Муслім у «Книзі молитви», розділ «Перешкода (сутра) перед тим, хто молиться», номер (503).

[2] Муслім, «Книга молитви мандрівників», розділ про об'єднання молитв у місці проживання, №705/51.

[3] Муслім, там само, №706.

молитву духа, привітання мечеті, молитву під час затемнення тощо.

У «Сахіх аль-Бухарі» від Абдуллага ібн Умара (нехай буде задоволений Аллаг ним і його батьком) передається, що він сказав:

"رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ يُؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ فَيُصَلِّيهَا ثَلَاثًا، ثُمَّ يُسَلِّمُ، ثُمَّ قَلَّمَا يَلْبَثُ حَتَّى يُقِيمَ الْعِشَاءَ، فَيُصَلِّيهَا رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ يُسَلِّمُ، وَلَا يُسَبِّحُ بَعْدَ الْعِشَاءِ حَتَّى يَقُومَ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ".

«Я бачив Пророка (мир йому і благословення Аллага): коли він поспішав у дорозі, то відкладав вечірню молитву (магріб) і звершував її у три ракаати, після чого завершав молитву (саламом). Потім майже не минало часу, як проголошували іша, і він звершував її у два ракаати, після чого також завершував молитву. Після іша він не виконував додаткових молитов, доки не вставав у середині ночі»[1].

У «Сахіх аль-Бухарі» та «Сахіх Муслім» також передається від Саїда ібн Ясара: «Я подорожував разом з Абдуллагом ібн Умаром дорогою до Мекки. Коли я злякався, що настане світанок, я зійшов і звершив вітр, а потім догнав

[1] Передав це аль-Бухарі в книзі «Скорочення», розділ «Чи слід оголошувати азан або ікаму, якщо об'єднують між магрибом та іша?», номер (1109), а також передав це Муслім у скороченій формі в книзі «Молитва мандрівників», розділ «Дозволеність об'єднання двох молитов у подорожі», номер (703).

його. Він запитав: “Де ти був?” Я сказав: “Я злякався, що настане світанок, тому зійшов і звершив вітр.” Він сказав: “Хіба ти не маєш у Посланці Аллага (мир йому і благословення Аллага) доброго прикладу?” Я відповів: “Авжеж, клянуся Аллагом.” Він сказав: “Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) звершував вітр верхи”»[1].

Передається також від Абдуррахмана ібн Абу Лейли, що він сказав: «Ніхто не розповідав мені, що бачив Пророка (мир йому і благословення Аллага), який виконував молитву ад-Духа, окрім Умм Хані. Вона повідомила, що Пророк (мир йому і благословення Аллага) увійшов до її дому в день завоювання Мекки і звершив вісім ракаатів»[2].

У «Сахіх аль-Бухарі» та «Сахіх Муслім» також передається від Абу Катади (нехай буде задоволений ним Аллаг), що Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав:

«إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ، فَلَا يَجْلِسْ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ».

[1] Передав це аль-Бухарі в книзі «Вітр», розділ «Виконання вітр-молитви на верховій тварині», номер (999), а також Муслім у книзі «Молитва мандрівників», розділ «Дозволеність виконання добровільної молитви на верховій тварині під час подорожі», номер (700/36).

[2] Передав це аль-Бухарі в книзі «Скорочення», розділ «Той, хто виконує добровільні молитви під час подорожі, окрім після обов’язкових молитов», номер (1103), і Муслім у книзі «Молитва мандрівників», розділ «Рекомендованість молитви ад-Духа», номер (336/80).

«Коли хтось із вас заходить до мечеті, то нехай не сідає, доки не звершить два ракаати»[1].

А також у хадісі від ‘Айші (нехай буде задоволений нею Аллаг) щодо молитви під час затемнення Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав:

«إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ، لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهما -يَعْنِي: مُنخَسِفَيْنِ- فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ».

«Воістину, сонце і місяць — це два знамення зі знамень Аллага. Вони не затемнюються через смерть когось або його народження. Якщо ви побачите затемнення, то зверніться до молитви»[2].

Ці два хадіси є загальними: у них Пророк (мир йому і благословення Аллага) не обмежив їх певним часом або станом, не розділивши між осілим і мандрівником.

У «Сахіх аль-Бухарі» від Джабіра ібн Абдуллага (нехай буде задоволений Аллаг ним і його батьком) передається:

"كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي التَّطَوُّعَ وَهُوَ رَاكِبٌ فِي غَيْرِ الْقِبْلَةِ".

---

[1] Передав це аль-Бухарі в книзі «Тахаджуд», розділ «Що передано про добровільну молитву парами», номер (1163), а також Муслім у книзі «Молитва», розділ «Бажаність вітання мечеті», номер (714).

[2] Передав це аль-Бухарі в книзі «Затемнення», розділ «Проповідь імама під час затемнення», номер (1046), а також Муслім у книзі «Затемнення», розділ «Молитва під час затемнення», номер (901).

«Пророк (мир йому і благословення Аллага) звершував добровільну молитву верхи, не обертаючись у бік кібли»[1].

І частка «аль» у слові «ат-татавву'» (додаткові [намази]) може означати рід або всеохопність. Другий варіант підтверджується тим, що основа у додаткових намазах — збереження їх законності, поки не з'явиться доказ на їх залишення. А нам відомий лише один такий доказ — щодо ратібів після зугра, магріба та іші.

У «Сахіх Муслім» передається від Хафса ібн 'Асіма ібн 'Умара ібн аль-Хаттаба (нехай буде задоволений ним Аллаг), що він сказав: «Я супроводжував Ібн 'Умара на шляху до Мекки. Він звершив для нас зугр у два ракаати. Потім він рушив далі, і ми рушили з ним, поки не дійшли до його стоянки. Він сів, і ми сіли з ним. Він поглянув у бік, де молився, і побачив людей, що стояли. Він запитав: "Що роблять ці люди?" Я відповів: "Виконують нафіля [додаткові акти поклоніння]". Він сказав: "Якби я виконував нафіля, я б завершив зугр, о сину мого брата! Я супроводжував Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага) у подорожі, і він не

[1] Передав це аль-Бухарі в книзі «Скорочення», розділ «Добровільна молитва верхи», номер (1094).

звершував більше ніж два ракаати, поки Аллаг не забрав його. Я супроводжував Абу Бакра, і він не звершував більше ніж два ракаати, поки Аллаг не забрав його. Я супроводжував Умара, і він не звершував більше ніж два ракаати, поки Аллаг не забрав його. Потім я супроводжував Усмана, і він не звершував більше ніж два ракаати, поки Аллаг не забрав його. І Аллаг сказав: «Воістину, у Посланці Аллага — прекрасний приклад для вас»[1]. [аль-Ахзаб: 21].

Також у хадісі про об'єднання магріба та іші є вказівка на те, що Пророк (мир йому і благословення Аллага) не виконував ратіби для них[2].

А слова Ібн 'Умара (нехай буде задоволений ним Аллаг) «Якби я планував звершити додатковий намаз, то не скорочував би обов'язковий» означають: якби я хотів виконати суннат, який завершує обов'язковий намаз, то я завершив би саму обов'язкову молитву. Адже достеменно передано, що він (нехай буде задоволений ним Аллаг) звершував нафіля, перебуваючи на своєму верховому

[1] Передав Муслім у книзі «Молитва мандрівника», розділ «Молитва мандрівника та її скорочення», №689. Також передав аль-Бухарі у скороченому вигляді в книзі «Скорочення», розділ «Той, хто не виконував нафіля у подорожі після фарду», №1101–1102.

[2] Згадувалося раніше (с. 7).

тваринному, виконував вітр на ньому і розповідав, що так само чинив і Пророк (мир йому і благословення Аллага).

Аль-Бухарі, нехай помилує його Аллаг, у своєму «Сахіх» помістив розділи:

– «Той, хто не виконував нафіля в подорожі після і перед обов'язковим намазом»

– «Той, хто виконував нафіля в подорожі не після і не перед обов'язковим намазом».

Що стосується двох ракаатів перед фаджром, то їх виконують як у подорожі, так і вдома, адже Пророк (мир йому і благословення Аллага) постійно дотримувався їх і ніколи не залишав. Жодному іншому нафіля він не приділяв такої уваги, як цим двом ракаатам. Про це передала 'Айша (нехай буде задоволена нею Аллаг) в «Сахіх аль-Бухарі» (3/42) у шарху «Аль-Фатх»[1].

У «Сахіх» Мусліма від Абу Катада (нехай буде задоволений ним Аллаг),

أَنَّهُ كَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ، فَذَكَرَ قِصَّةَ نَوْمِهِمْ عَنْ صَلَاةِ الفَجْرِ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ، وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهُمْ، فَسَارُوا عَنْ مَكَانِهِمْ، ثُمَّ نَزَلَ، فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ أَذَّنَ بِلاَلٌ بِالصَّلَاةِ، فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ صَلَّى الغَدَاةَ، فَصَنَعَ كَمَا يَصْنَعُ كُلَّ يَوْمٍ.

він був разом із Пророком (мир йому і

[1] Передав це аль-Бухарі в книзі «Тахаджуд», розділ «Піклування про дві ракати фаджра», номер (1169), та Муслім у книзі «Салат аль-Мусафірін», розділ «Бажаність двох ракатів сунни фаджра», номер (724/94).

благословення Аллага) і розповів історію про те, як вони проспали фаджр до сходу сонця. Пророк (мир йому і благословення Аллага) наказав їм залишити те місце, потім зупинився, зробив омовіння, і Білал оголосив азан. Після цього Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) звершив два ракаати, а потім виконав фаджр, як робив це щодня.[1]

Існує подібний хадіс, переданий від Абу Гурейри (нехай буде задоволений ним Аллаг)[2].

Ми детально розглянули питання про добровільні молитви (нафіль) для мандрівника, оскільки деякі люди вважають, що мандрівнику зовсім не дозволено звершувати нафіля. Однак на основі наведеного вище стає зрозуміло: згідно з доказами, мандрівнику не варто виконувати нафіля після зугру, магрібу та іша. Що ж до інших видів нафіля — вони залишаються дозволеними. І Аллаг — Той, Хто дарує успіх.

Мандрівнику дозволено виконувати добровільні молитви під час подорожі, перебуваючи на своєму верховому тварині, незалежно від того, в якому напрямку він

[1] Передав це Муслім у книзі про мечеті, розділ «Відшкодування пропущеного намазу», номер (681).

[2] Передав це Муслім у книзі про мечеті, розділ «Відшкодування пропущеного намазу», номер (680).

повернутий, навіть якщо це не в напрямку Кібли. У «Сахіх аль-Бухарі» передається від Джабіра ібн Абдуллага (нехай буде задоволений Аллаг ними обома), що:

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يُصَلِّيَ الْمَكْتُوبَةَ -يَعْنِي: الفَرِيْضَةَ- نَزَلَ، فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ.

«Пророк (мир йому і благословення Аллага) молився на своєму верблюді в напрямку сходу. Але коли збирався виконати обов'язковий намаз, він спускався і звертався обличчям до Кібли»[1].

Серед правил подорожі: мандрівник має бути з супутниками — для підтримки й полегшення потреб. Не слід чоловікові подорожувати наодинці, окрім випадку необхідності або релігійної мети, наприклад, для джихаду на шляху Аллага. У «Сахіх аль-Бухарі» передається від Абдуллага ібн Умара (нехай буде задоволений Аллаг ними обома), що Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав:

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْوَحْدَةِ مَا أَعْلَمُ مَا سَارَ رَاكِبٌ بِلَيْلٍ وَحْدَهُ».

«Якби люди знали те, що знаю я про самотність, жоден вершник не подорожував би

[1] Передав це аль-Бухарі у книзі «Скорочення», розділ «Той, хто спускається для обов'язкового намазу», номер (1099).

вночі наодинці»[1].

Також мандрівникові бажано мати з собою документ, що засвідчує його ім'я та адресу, щоб його особа не залишилася невідомою у випадку нещасного випадку чи іншої шкоди.

Серед правил подорожі: жінці заборонено подорожувати без махрама — незалежно від того, чи далека це подорож чи близька, чи для хаджу, чи з іншої причини; чи вона молода й красива, чи стара й неприваблива; чи з нею є інші жінки, чи ні; чи передбачається її безпека, чи ні; чи подорожує вона літаком, чи іншим транспортом. У двох «Сахіхах» (аль-Бухарі та Мусліма) передається від Ібн Аббаса (нехай буде задоволений Аллаг ними обома), що він сказав: почув, як Пророк (мир йому і благословення Аллага) виголошував проповідь:

«لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ، وَلَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ»، فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً، وَإِنِّي اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا، قَالَ ﷺ: «انْطَلِقْ، فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ».

«Нехай жоден чоловік не залишається наодинці з жінкою, якщо з нею немає махрама, і нехай жінка не подорожує без махрама». Тоді

[1] Передав це аль-Бухарі в книзі «Джигад», розділ «Подорож наодинці», номер (2998).

один чоловік підвівся і сказав: «О Посланцю Аллага, моя дружина вирушила у хадж, а я записався в армію для участі в такій-то битві». Пророк (мир йому і благословення Аллага) відповів: «Іди й зверши хадж разом зі своєю дружиною»[1]. Цим Пророк (мир йому і благословення Аллага) заборонив жінці подорожувати без махрама, не обмеживши це певною подорожжю, окремою жінкою чи конкретною ситуацією. Він також не став уточнювати в того чоловіка подробиці про його дружину.

Мухаррам: чоловік жінки, а також усі, кому заборонено одружуватися з нею назавжди через кровну спорідненість, годування грудьми або свояцтво.

Махрами за кровною спорідненістю або годуванням — семеро: батько і його предки, син і його нащадки, брат і його син і нащадки, син сестри і його нащадки, дядько по батьківській лінії і його предки, дядько по материнській лінії і його предки.

Махрами за свояцтвом — четверо: батько чоловіка жінки і його предки, син чоловіка

[1] Передали цей хадіс аль-Бухарі в книзі «Джигад», розділ «Той, хто записався в армію, а його дружина вирушила у хадж», номер (3006), і Муслім у книзі «Хадж», розділ «Подорож жінки з махрамом», номер (1341).

жінки і його нащадки, чоловік доньки жінки і його нащадки, і четвертий — чоловік матері жінки і її предки, за умови, що він мав з нею шлюбні стосунки.

І обов'язково, щоб махрам був повнолітнім і розсудливим, бо дитина і божевільний не достатні для дозволу подорожі з ними.

На цій основі: якщо жінка не знаходить махрама, то хадж не є обов'язковим для неї, бо вона не має змоги його виконати.

Коли було встановлено обов'язковість хаджу?

Хадж став обов'язковим у дев'ятому або десятому році після ґіджри — згідно з найпоширенішою думкою серед вчених. Його обов'язковість встановлена словами Всевишнього Аллага:

﴿...وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلۡبَيۡتِ مَنِ ٱسۡتَطَاعَ إِلَيۡهِ سَبِيلٗاۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾

«Люди зобов'язані перед Аллагом здійснити хадж до Дому — ті, хто має на це змогу. А хто не вірує — воістину, Аллаг не потребує мешканців світів» [Сура Аль-Імран (Родина Імрана):97], Цей аят був зісланий на початку сури «Аль-Імран» у дев'ятому році після ґіджри — у році посольств.

Мудрість того, що обов'язковість хаджу була встановлена саме в цей період (Аллаг знає краще), полягає в тому, що до того часу Мекка (нехай Аллаг збільшить її честь) залишалася під владою багатобожників з племені Курейш. Через це Пророк (мир йому і благословення Аллага) та його сподвижники не мали змоги виконати хадж у повному вигляді. Випадок з умрою в Худайбії є прикладом: багатобожники завадили Посланцю Аллага (мир йому і благословення Аллага) та його сподвижникам завершити умру у шостому році після гіджри.

Хадж є обов'язковим для кожного мусульманина, який: досяг повноліття; має здоровий глузд; має змогу здійснити хадж тілом і майном.

Щодо неповнолітнього, то хадж не є обов'язковим для нього, однак він дійсний і за нього буде нагорода як за добровільний хадж. Коли ж він досягне повноліття, то має звершити обов'язковий хадж, оскільки попередній хадж був до настання зобов'язання — подібно до того, якби хтось звершив фард-намаз до настання його часу.

Той, хто не має фінансової змоги — як-от бідний або раб — не зобов'язаний здійснювати хадж, адже Всевишній Аллаг сказав:

﴿...مَنِ ٱسۡتَطَاعَ إِلَيۡهِ سَبِيلٗا...﴾

«Хто має змогу до нього дістатися…» А тому той, хто не має змоги, не зобов’язаний.

Щодо того, хто неспроможний тілом: якщо його стан не має надії на поліпшення (як-от старість або хронічна хвороба), то він доручає іншому звершити хадж від його імені. Якщо ж є надія на одужання (наприклад, тимчасова хвороба), то він чекає, поки не одужає, а потім звершує хадж. Якщо ж він помре до того, як одужає, хадж звершується за нього з його спадщини.

Коли хадж стає обов’язковим для мусульманина, йому слід негайно приступити до його виконання. Адже накази Аллага і Його Посланця (мир йому і благословення Аллага), якщо вони не обмежені у часі й немає вказівки на дозволену відстрочку, виконуються негайно. На це вказує хадіс від Ібн Аббаса (нехай буде задоволений Аллаг ними обома), де Пророк (мир йому і благословення Аллага) сказав:

«تَعَجَّلُوا إِلَى الْحَجِّ - يَعْنِي الْفَرِيضَةَ -، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَا يَدْرِي مَا يَعْرِضُ لَهُ».

«Поспішайте з хаджем — тобто обов’язковим. Адже ніхто з вас не знає, що може з ним трапитися».[1] [Хадіс передав Імам Ахмад в

[1] Цей хадіс передано в Муснаді Імама Ахмада (1/314).

його ланцюгу є слабкість, однак загальні докази підтримують думку про негайність виконання]

Звідки починається іхрам для того, хто має намір здійснити хадж або умру?

Той, хто має намір звершити хадж або умру, зобов'язаний увійти в стан іхраму з одного з місць, які визначив Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага). Їх п'ять:

1. Зу-ль-Хулейфа — також відоме як Абьяр Алі — для жителів Медіни та тих, хто проходить через неї з інших місць.

2. Аль-Джухфа — старовинне селище, яке зруйнувалося, і натомість використовується місце Рабіґ — для жителів Шаму та тих, хто проходить повз нього, якщо вони не проходили через Зу-ль-Хулейфу раніше.

3. Яламлам — гора або місцевість у Тіхамі, також відома як Садія — для жителів Ємену та тих, хто проходить через це місце.

4. Карн аль-Маназіль — також відоме як ас-Сейль — для жителів Наджду та всіх, хто проходить через нього.

5. Зат Ірк — також називається Ад-Даріба — для жителів Іраку та тих, хто проходить через нього.

Той, хто проходить через одне з цих місць із наміром звершити хадж або умру, зобов'язаний

увійти в стан іхраму.

Якщо він пролітає або пропливає повз ці місця — він повинен увійти в стан іхраму, коли опиниться на рівні міката. Не дозволяється відкладати іхрам до приземлення в аеропорту чи прибуття в порт, адже це буде порушенням меж Аллага:

﴿...وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ﴾

«А хто переступає межі Аллага — ті є неправедними» [Сура Аль-Бакара (Корова):229].

А ті, хто перебуває ближче до Мекки, ніж визначені місця (мікати), входять у стан іхраму зі свого місця. Навіть ті, хто перебуває в самій Мецці, входять у стан іхраму звідти — за винятком умри: для неї стан іхраму починається за межами Хараму, тобто за межами Мекки, в межах Хіля. Як сказав Пророк (мир йому і благословення Аллага) Абдуррахману ібн Абу Бакру:

«اخْرُجْ بِأُخْتِكَ -يَعْنِي: عَائِشَةَ- مِنَ الْحَرَمِ، فَلْتُهِلَّ بِعُمْرَةٍ».

«Виведи свою сестру — тобто Айшу — за межі Хараму, нехай вона увійде в стан іхраму для умри»[1].

[1] Передав аль-Бухарі у книзі «Хадж», розділ тлумачення слів Всевишнього: «Хадж — у відомі місяці» (1560), та Муслім у книзі

А той, хто проходить через ці мікати без наміру звершити хадж або умру — наприклад, задля торгівлі, відвідування родичів, здобуття знань тощо — не зобов'язаний входити в стан іхраму. Адже хадж і умра обов'язкові лише один раз у житті, а стан іхраму встановлюється тільки при намірі звершити хадж або умру.

Види обрядів хаджу (ансаки) та найкращий з них.

Існує три види обрядів (ан-насак): таматту‘, киран та іфрад.

1. Таматту‘ — це коли людина входить у стан іхраму для умри в місяці хаджу (тобто після настання Шавваля), завершує умру, а потім у тому ж році входить у стан іхраму для хаджу.

2. Киран — це коли людина поєднує хадж і умру: або входить у стан іхраму для обох одночасно, або спочатку для умри, а потім приєднує до неї хадж — до початку тавафу.

3. Іфрад — це коли людина входить у стан іхраму лише для хаджу.

Більшість учених вважають, що паломник має право вибору між цими трьома обрядами, однак існує розбіжність щодо того, який із них є найкращим. Правильна думка: найкращим є

«Хадж», розділ про види іхраму, хадіс Айші (нехай буде задоволений нею Аллаг), номер (1211/123).

таматту‘, оскільки Пророк (мир йому і благословення Аллага) наказав своїм сподвижникам звершити саме його і заохочував до цього. Також тому, що в ньому є повне виконання обрядів умри і хаджу, а для тих, хто прибуває до Мекки раніше, він є легшим — бо дозволено перебувати у звичайному стані між умрою та хаджем.

Таматту‘ передбачає обов’язкове жертвоприношення вдячності (не відплати): це має бути або одна вівця, або сьома частина від верблюда, або сьома частина від корови — із числа того, що дозволено приносити в жертву. Його слід зарізати в день жертвоприношення (10-го зуль-хіджжа) або в три дні після нього. Розподіл має відбутися в Міна або в Мецці, і дозволено їсти з цієї жертви.

Якщо ж людина не має змоги принести жертву, то їй слід постити три дні під час хаджу (не пізніше трьох днів після дня жертвоприношення) і сім днів після повернення.

Киран, подібно до таматту, вимагає принесення жертви або її заміни.

Опис таматту — від початку обряду умри до завершення хаджу (скорочено)

а) Умра

1. Якщо людина має намір увійти в стан іхраму для умри, то їй слід обмитися так, як після великої нечистоти (джанаба), намастити голову і бороду найкращими пахощами, які є, одягнути білий ізар та ріда. Жінка ж може одягнути будь-який одяг, якщо він не прикрашений і не привертає уваги.

2. Потім слід виконати обов'язковий намаз, якщо настав його час. Якщо ж не настав — молиться два ракати з наміром сунни вуду, а не сунни іхраму, бо від Пророка (мир йому і благословення Аллага) не встановлено окремого намазу для іхраму.

3. Після молитви людина має намір на умру, і промовляє:

«Лаббайка Аллагумма лаббайк, лаббайка ла шаріка ляк лаббайк. Інна-ль-хамда ва-нні'мата ляк ва-ль-мульк, ла шаріка ляк. Лаббайка Аллагумма умра». Чоловік промовляє вголос, жінка — тихо.

Рекомендується багаторазове повторення тальбії до початку тавафу — тоді її слід припинити.

4. По прибутті до Мекки він прямує до

Чорного каменя, торкається його правою рукою, цілує, якщо можливо без тисняви, або ж просто вказує на нього і промовляє «Аллагу акбар».

Потім починає таваф — Кааба ліворуч. При проходженні повз Єменський кут торкається його, без поцілунку.

Він здійснює сім обходів навколо Кааби, чоловік прискорює кроки під час перших трьох обходів і оголює праве плече протягом усього тавафу.

Рамаль — це прискорена хода з наближеними кроками.

Оголення правого плеча (ідтуба) — положення ріда, при якому його середину пропускають під правою пахвою, а обидва кінці кладуть на ліве плече.

Згадує Аллага, прославляє Його під час обходу Кааби (таваф), звертається до Нього з тим, що побажає, з покорою і присутністю серця. Кожного разу, коли доходить до Чорного каменя, виголошує такбір, а між Єменським кутом і Чорним каменем промовляє:

﴿...رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِي ٱلدُّنۡيَا حَسَنَةٗ وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ حَسَنَةٗ وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ﴾

«Господи наш! Даруй нам благо в цьому світі, і благо в наступному, та захисти нас від покарання вогню» [Сура «аль-Бакара» (Корова),

аят 201] Що ж до обмеження себе конкретною дуа для кожного обходу, то на це немає жодного доказу зі Сунни — це є нововведенням.

5. Після завершення тавафу, той, хто звершує хадж, виконує два ракаати за місцем Ібрагіма, навіть якщо це місце далеко. У першому ракааті після аль-Фатіха читає:

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡكَٰفِرُونَ ١﴾

«Скажи: о ви, невіруючі!» [Сура «аль-Кафірун», 1] У другому — читає:

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٞ ١﴾

«Скажи: Він — Аллаг — Єдиний!» [Сура Аль-Іхляс (Чистота):1].

6. Потім здійснює обходи між Сафа і Марва (саї) — сім разів, починаючи з Сафа і закінчуючи Марва.

Сунна — піднятися на обидві височини, стати обличчям до кибли, підняти руки, згадувати Аллага і звертатися до Нього з дуа.

Сунна для чоловіків — прискорювати ходу між двома зеленими стовпами.

7. Після завершення саї чоловік вкорочує волосся по всій голові, а жінка — відрізає його довжиною з ніготь.

На цьому умра завершується, і людина виходить зі стану іхраму. Їй дозволяється все,

що було дозволене до нього: одяг, пахощі, шлюбні стосунки тощо.

(б) Хадж

1. Коли настає день Тарвія — восьмий день місяця Зуль-Хіджа — він вступає в стан іхраму для хаджу з того місця, де перебуває. При цьому він чинить так само, як і при вступі в стан іхраму для умри: здійснює обмивання, наносить пахощі й одягає одяг для іхраму.

2. Після цього він має намір здійснити хадж і промовляє:

«Лаббайка Аллагумма лаббайк, лаббайка ла шаріка ляк лаббайк, інналь-хамда ван-ні'мата ляк валь-мульк, ла шаріка ляк, лаббайка Аллагумма хаджан». Чоловік промовляє вголос, а жінка — тихо.

Рекомендується часто повторювати тальбію аж до кидання камінців у Джамрат аль-Акаба в день свята, після чого її припиняють.

3. Потім він вирушає до Міни, де звершує намази: зугр, аср, магріб, іша та фаджр — скорочуючи чотириракаатні намази до двох ракаатів, не об'єднуючи їх.

4. Коли зранку, дев'ятого дня, зійде сонце, він вирушає до Арафату, зупиняючись у Намірі (якщо зможе) до полудня, інакше — на стоянці в Арафаті. Коли сонце досягає зеніту, він звершує зугр та аср скорочено й об'єднано,

після чого повністю присвячує себе зікру та дуа, стоячи обличчям до кібли, навіть якщо гора Арафат позаду нього, — і так до заходу сонця.

5. Після заходу сонця він вирушає до Муздаліфи, де звершує магріб (три ракаати) та іша (дві ракаати), і залишається там на ніч. Після фаджра він зайнятий зікром і дуа, поки не настане ясний світанок.

6. Коли світло стане яскравим, він вирушає до Міни. Там він кидає сім камінців у Джамрат аль-Акаба — найближчу до Мекки стовпчасту мітку. Кожен камінець має бути трохи більшим за горіх нут, і при кожному кидку він промовляє «Аллагу Акбар», з благоговінням і пошаною до Всевишнього.

Після цього він приносить у жертву свою тварину (якщо може), потім або голить голову повністю, або підстригає волосся. Гоління — краще. Жінка ж підстригає кінчики волосся на довжину нігтя.

Після кидання камінців і гоління чи підстригання, він виходить з першого ступеня іхраму. Йому дозволено все, що було дозволено до іхраму — одяг, пахощі тощо — окрім близькості з жінками, що дозволяється лише після другого виходу з іхраму.

Потім він спускається до Мекки, звершує таваф хаджу та са'ї між Сафа і Марва — так само,

як це робив при умрі, за винятком рамаля та ідтиба', які виконуються лише під час першого тавафу після прибуття.

З цим тавафом і са'ї — після кидання камінців і підстригання — настає другий ступінь виходу з іхраму. І тепер дозволено все, що дозволялося до входу в іхрам, включно з жінками.

Короткий виклад обрядів, що виконуються в день свята:

Кидання камінців у Джамрат аль-Акаба.

Забій жертви.

Гоління або підстригання волосся.

Таваф і са'ї.

Сунною є дотримання саме такого порядку. Проте, якщо з певних причин він виконає деякі з цих дій раніше або пізніше за інші — у цьому немає гріха.

7. У ніч на одинадцяте і дванадцяте число місяця Зуль-Хіджа слід ночувати в Міна.

8. У ці два дні, після зеніту, слід кидати три джамарат. Починають із першої джамри — найдальшої від Мекки. Кожну джамру кидають сімома дрібними камінцями, промовляючи «Аллагу Акбар» з кожним кидком. Після завершення першої джамри слід трохи відійти, стати обличчям до кібли, підняти руки та довго звертатися до Аллага з мольбами. Потім кидають другу джамру і знову моляться, як

після першої. Потім кидають третю джамру — Джамрат аль-Акаба (ту, яку кидали в день свята), так само, як і попередні дві, але після неї не зупиняються для дуа.

9. Після завершення кидання трьох джамарат на дванадцятий день, дозволено або залишитися ще на тринадцятий день, щоб кидати джамарат після зеніту (що є кращим, бо так чинив Пророк — мир йому і благословення Аллага), або завершити хадж на дванадцятий день, залишивши Міна до заходу сонця.

У ці дні та ночі слід багато згадувати Аллага та промовляти такбір, згідно зі словами Всевишнього:

﴿وَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ فِيٓ أَيَّامٖ مَّعۡدُودَٰتٖ...﴾

«Згадуйте ж Аллага у визначені дні» [Сура Аль-Бакара (Корова):203]. Також у хадісі Пророка (мир йому і благословення Аллага) сказано:

«أَيَّامُ التَّشْرِيقِ أَيَّامُ أَكْلٍ، وَشُرْبٍ، وَذِكْرِ اللهِ».

«Дні ташріку — це дні їжі, пиття та згадування Аллага»[1]

І на цьому дії хаджу завершуються.

[1] [Хадіс передав Муслім у книзі про піст, розділ про заборону посту в дні ташріку, №1141, від Набіші аль-Гузалі]

Прощальний таваф.

Якщо паломник завершив усі обряди хаджу й має намір повертатися до своєї країни, він не залишає Мекку, поки не здійснить таваф навколо Кааби як прощання — роблячи його останньою дією перед від'їздом.

Жінці, яка перебуває в менструації або після пологів, не обов'язково звершувати прощальний таваф. На це вказують слова Ібн Аббаса (нехай буде задоволений Аллаг ним і його батьком):

«Людям було наказано, щоб останньою їхньою дією біля Дому був таваф, але для жінок у менструації зроблено полегшення»[1].

Заборони іхраму

Заборони іхраму — це речі, які забороняються людині через сам стан іхраму.

Їх можна підсумувати так:

1. Гоління або видалення волосся з голови, незалежно від способу. За думкою більшості вчених, це стосується також волосся з інших частин тіла.

2. Видалення нігтів з рук або ніг. Більшість вчених прирівнюють це до видалення волосся,

[1] Передали аль-Бухарі в книзі про хадж, розділ «Прощальний таваф», №1755, і Муслім у книзі про хадж, розділ «Обов'язковість прощального тавафу», №1328/380.

адже обидві дії мають ознаку догляду.

3. Використання пахощів після входу в стан іхраму — на тілі, в одязі, їжі або напоях.

4. Носіння рукавичок, які є «шкарпетками для рук».

5. Фізичний контакт із пристрастю.

А спокута за ці п’ять заборон надається на вибір, як про це сказав Всевишній Аллаг у Корані щодо гоління голови, а решту заборон прирівняно до нього за аналогією. Паломник має вибір між трьома варіантами: три дні посту, або нагодувати шістьох бідняків, кожному — половина саа (міра ваги) їжі, або заколоти вівцю. Їжу або м’ясо жертви слід роздати біднякам у Мецці або в тому місці, де було вчинено заборонене.

6. Статевий акт (повний). Якщо він відбувається до першого виходу з іхраму під час хаджу, то це має чотири наслідки:

обряд хаджу вважається недійсним;

паломник зобов’язаний його завершити;

необхідно виконати хадж знову наступного року;

обов’язково принести в жертву верблюда, м’ясо якого роздають бідним у Мецці або в місці порушення.

7. Укладення шлюбу (ніхак). Такий ніках вважається недійсним, навіть якщо укладачем є

сам чоловік, жінка, опікун чи довірена особа. За це не встановлено спокуту, однак шлюб є недійсним.

8. Вбивство дикої наземної тварини. За це потрібно: або заколоти подібну тварину і роздати м'ясо бідним у Харамі; або оцінити її в їжі і роздати бідним у Харамі; або постити по одному дню за кожного бідного, який мав би бути нагодований.

Ці вісім заборон є харамом для кожного, хто перебуває у стані іхраму — як для чоловіків, так і для жінок. Однак чоловікам окремо забороняються ще дві дії:

1. Покривати голову щільно прилеглим покриттям, наприклад, чалмою, шапкою тощо. Що ж до неплотно прилягаючих речей — як-от намет, дах автомобіля чи парасолька — то це дозволено.

2. Носити зшитий одяг, тобто будь-який одяг, пошитий за формою тіла, його частини або окремої кінцівки — як-от сорочка, штани або шкарпетки. А ось ізар (нижній одяг), латаний ріда (верхній одяг), перстень, годинник, окуляри, слуховий апарат, гаманець тощо — дозволені.

Жінкам окремо забороняється така дія:

Покривати обличчя будь-яким способом. Деякі вчені вважають, що заборона стосується

лише нікабу — покриття обличчя з прорізами для очей. Найкраще — взагалі не покривати обличчя в стані іхраму, за винятком випадків, коли її можуть побачити чоловіки, які не є махрамами. Тоді вона зобов'язана закрити обличчя — як під час іхраму, так і в інших обставинах.

Викуп за цю окрему заборону — на вибір, як і за п'ять згаданих вище заборон.

Покарання за вчинення заборонених дій у стані іхраму

Для того, хто вчиняє заборонені дії, існує три випадки:

1. Якщо він вчиняє заборонене без необхідності чи виправдання — це гріх, і йому належить сплатити викуп.

2. Якщо він вчиняє заборонене з потреби — він не є грішником, але зобов'язаний сплатити викуп. Всевишній Аллаг сказав:

﴿...فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِۦٓ أَذًى مِّن رَّأْسِهِۦ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ...﴾

«А якщо хто з вас хворий або має шкоду на голові, то викупом за це є піст, або милостиня, або жертва» [Сура «Аль-Бакара» (Корова): 196]. Якщо, наприклад, виникла потреба покрити голову через холод або спеку, що можуть

зашкодити, — дозволено це зробити, але слід сплатити викуп, обравши один із згаданих раніше варіантів.

3. Якщо вчинене сталося з виправданням — через незнання, забудькуватість, примус або сон — немає гріха і не вимагається сплата викупу. Всевишній сказав:

﴿...رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذۡنَآ إِن نَّسِينَآ أَوۡ أَخۡطَأۡنَا...﴾

«Господи наш! Не карай нас, якщо ми забули чи помилилися!» [Сура «Аль-Бакара» (Корова): 286]. І передається від Пророка (мир йому і благословення Аллага), що він сказав:

«إِنَّ اللهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ وَالنِّسْيَانَ وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ».

«Воістину, Аллаг простив моїй уммі (громаді) помилки, забудькуватість і те, до чого їх змусили»[1]

Проте, як тільки виправдання зникає — людина згадує про заборону, дізнається про неї, звільняється від примусу або прокидається зі сну — вона зобов'язана негайно залишити цю заборонену дію.

Відвідування Мечеті Пророка

Мечеть Пророка (мир йому і благословення

[1] [Передав Ібн Маджа у книзі «Про розлучення», розділ «Про розлучення під примусом або забуттям», № 2043, 2045; від Абу Зарра та Ібн Аббаса].

Аллага) є однією з трьох мечетей, до яких дозволено вирушати в подорож. Це: Заповідна мечеть у Мецці, Пророка мечеть у Медині та мечеть Аль-Акса в Єрусалимі. Молитва в мечеті Пророка краща, ніж тисяча молитв в інших мечетях, окрім Заповідної мечеті.

Саме з цієї причини дозволено відвідувати її для здійснення намазу в будь-який час, і це не обмежується хаджем. Відвідування цієї мечеті не є частиною хаджу, хадж є дійсним без нього, і не втрачає своєї повноти, якщо людина не прибула до Медіни. Проте люди часто поєднують його з хаджем, щоб здійснити обидві подорожі одночасно, особливо ті, кому важко вирушати в окремі подорожі, наприклад жителі далеких країн.

Коли людина входить до мечеті, вона здійснює в ній стільки намазів, скільки побажає, а потім прямує до могили Пророка (мир йому і благословення Аллага), стає перед нею і каже:

«Мир тобі, о Пророк, і милість Аллага, і Його благословення! О Аллаг, благослови Мухаммада та родину Мухаммада, як Ти благословив Ібрагіма та родину Ібрагіма. Воістину, Ти — Хвалений, Славний. І поблагослови Мухаммада та родину Мухаммада, як Ти поблагословив Ібрагіма та родину Ібрагіма. Воістину, Ти — Хвалений, Славний».

Потім він робить кілька кроків праворуч, щоб привітати Абу Бакра (нехай буде задоволений ним Аллаг), і каже:

«Мир тобі, о Абу Бакре, о наступнику Посланця Аллага (мир йому і благословення Аллага), хай буде задоволений тобою Аллаг і винагородить тебе найкращою нагородою за громаду Мухаммада».

Потім знову робить кілька кроків праворуч, щоб привітати Умара (нехай буде задоволений ним Аллаг), і каже:

«Мир тобі, о правителю віруючих, Омаре. Хай буде задоволений тобою Аллаг і хай винагородить тебе найкращою нагородою за громаду Мухаммада».

Після цього він вирушає очищеним до мечеті Куба і молиться там.

Також відвідує кладовище аль-Бакі‘, де вітає Усмана (нехай буде задоволений ним Аллаг), стоїть біля його могили і каже:

«Мир тобі, о правителю віруючих, Усмане. Хай буде задоволений тобою Аллаг і хай винагородить тебе найкращою нагородою за громаду Мухаммада».

Потім вітає мешканців аль-Бакі‘а і просить для них прощення й милості.

Він також вирушає до Ухуду, щоб відвідати могилу Хамзи — дядька Пророка (мир йому і

благословення Аллага) — та інших мучеників. Благає Аллага бути задоволеним ними і просить для них прощення й милості.

Жінці не дозволено відвідувати могили — ані могилу Пророка (мир йому і благословення Аллага), ані будь-які інші.

У Медині немає жодного місця, дозволеного для спеціального відвідування з наміром поклоніння, крім того, що згадано вище.

І нехай Аллаг дарує успіх. Мир і благословення нашому пророку Мухаммаду, його родині та всім його сподвижникам.

Записав слуга, що потребує милості Аллага,

Мухаммад ас-Саліх аль-Усаймін

❋❋❋

Index

Опис хаджу.....2
Розділ перший: Положення, що стосуються подорожі 3
Коли було встановлено обов'язковість хаджу? 22
Звідки починається іхрам для того, хто має намір здійснити хадж або умру?.....25
Види обрядів хаджу (ансаки) та найкращий з них. ...27
Опис таматту — від початку обряду умри до завершення хаджу (скорочено) 29
Прощальний таваф. 36
Заборони іхраму.....36
Покарання за вчинення заборонених дій у стані іхраму 39
Відвідування Мечеті Пророка 40

❋❋❋

uk424v2.0 - 26/04/2026

جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات

9 786035 173346

بيان الإسلام
Islam Made Clear